

STRUKTURA NAKŁADÓW ZWIĄZANYCH Z WYCHOWEM KONI SZLACHETNYCH W POLSKIEJ HODOWLI TERENOWEJ

*Ewald Sasimowski, Marian Budzyński, Bronisław Jeleń,
Marian Kaproń, Barbara Szwarc, Anna Seweryn, Zbigniew Słomka*

Zakład Hodowli Koni, AR Lublin

Cały kompleks czynników społeczno-ekonomicznych, dotyczących popytu i podaży koni, powoduje określone fluktuacje cen na różne typy użytkowe tego gatunku zwierząt. Jednocześnie można stwierdzić, że przy niższym ich poziomie hodowcy starają się produkować konie, ponosząc możliwie najniższe nakłady (co automatycznie obniża wartość uzyskiwanego materiału) i sprzedawać je w swoim mniemaniu po korzystnych cenach wolnorynkowych. W związku z powyższym określenie całkowitych kosztów wychowu konia wszechstronnie użytkowego do wieku 3 lat jest problemem niezmiernie ważnym i aktualnym. Celem niniejszego opracowania było określenie struktury nakładów związanych z wychowem koni szlchetnych w warunkach indywidualnych gospodarstw wielokierunkowych, tj. w miejscu, gdzie ich produkcja odbywa się na szerszą skalę.

MATERIAŁ I METODY

Badaniami objęto 83 gospodarstwa hodowców zrzeszonych w PZHK, z których 41 utrzymywało konie małopolskie na terenie dawnych województw: kieleckiego (19 szt.), lubelskiego (12 szt.) i rzeszowskiego (10 szt.), a 42 konie wielkopolskie: poznańskie (23 szt.), łódzkie (14 szt.), bydgoskie (5 szt.). Ze względów merytorycznych i organizacyjnych przyjęto zasadę równoczesnej oceny (w ciągu 12 m-cy) całkowitych kosztów wyprodukowania konia wszechstronnie użytkowego — od nakładów związanych z pozyskaniem źrebaka aż do wieku 3 lat — grupując hodowców posiadających: klacze źrebne, karmiące, sysaki, odsadki, roczniaki i dwulatki.

Gromadzenie informacji przeprowadzono podczas comiesięcznych 1-dobowych pobytów u poszczególnych hodowców (których wyniki przenoszono na miesiąc, którego dotyczyły), gdzie ustalono ilość i rodzaj skarmianej paszy, czas pracy przy obsłudze i pielęgnacji koni oraz informacje dotyczące pracy ewentualnie wykonywanej przez konie, cenę robocizny, paszy, ściółki, koni itp. Wspomniane koszty wyliczone zostały w dwóch wersjach: I — oparta na bieżących wolnorynkowych cenach paszy i dniówki robotnika najemnego, II — uwzględniająca obniżenie cen pasz o 10% [1] i godziny pracy o 25% [4]. W każdej wersji wyliczono koszty w pięciu układach ($A =$ nakłady średnie (\bar{x}); $B = \bar{x} + S$; $C = \bar{x} - S$; $D =$ nakłady minimalne; $E =$ nakłady maksymalne). Ponadto dla układów A, B, C przyjęto dwa warianty (1 i 2), w których pierwszy nie uwzględniał wartości pracy wychowanego konia w 3 roku, a drugi — uwzględniał.

WYNIKI I WNIOSKI

Przedstawione w tabeli 1 całkowite koszty wyprodukowania konia wszechstronnego użytkowego do wieku 3 lat są zdecydowanie wyższe (we wszystkich formach ich ustalania) od średnich cen wolnorynkowych, jakie rolnicy mogli za nie uzyskać. Zasadnicze dysproporcje w tym zakresie stwierdzono w jednej z najbardziej obiektywnych form ustalania omawianych kosztów: wersja I, układ A — szczególnie w przypadku, gdy wychowywane konie w 3 roku życia nie pracują (wariant 1). Wskazuje to na konieczność zwrócenia baczniejszej uwagi na relacje cen za konie szlachetne i przeprowadzenia określonych zmian w tym zakresie.

W tej sytuacji prowadzenie tego rodzaju produkcji w sposób, praktycznie rzecz biorąc, ciągle wynikać może z różnorodnych przyczyn: braku rozeznania stanu faktycznego, możliwości wychowu konia wysokiej wartości (ogier licencjonowany, koń sprzedany na eksport — co stwarza szansę zwrotu kosztów jego produkcji z ewentualnym niewielkim zyskiem), chęci jednorazowego uzyskania sporej sumy gotówki, i zaspokojenia własnych potrzeb w zakresie remontu hodowlanego i użytkowego, bądź z wzajemnej więzi poszczególnych gałęzi gospodarstwa i niedoskonałości metod szacowania kosztów [2]. Wyliczone w badaniach własnych koszty całościowe produkcji młodego konia do wieku 3 lat są zbliżone do ustalonych przez Przybeckiego w sektorze hodowli państwowej [6] i potwierdzają ogólne twierdzenia o nieopłacalności produkcji koni szlachetnych [3] nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach, głównie w okresie międzywojennym [5]. Zestawiona w tabeli 2 procentowa struktura omawianych kosztów nie różni się zasadniczo dla poprzednio omawianych form opracowania (wersja I, układ A), poza oczywistymi róż-

Tabela I

Nakłady łączne (koszty całościowe w zł), związane z wyprodukowaniem koni małopolskich i wielkopolskich do wieku ukończenia 3 lat w gospodarstwach indywidualnych

Lp.	Wyszczególnienie nakładu	Układ	Parametry statystyczne	Konie małopolskie		Konie wielkopolskie	
				I	II	I	II
1	Łączne nakłady związane z pozyskaniem źrebaka	A	\bar{y}	11 201	7 718	11 576	8 162
		B	$\bar{y}+s$	14 139	9 627	15 349	10 615
		C	$\bar{y}-s$	8 263	5 808	8 803	6 359
2	Łączne nakłady na wychów konia do wieku 3 lat nie pomniejszane z tytułu wykonywanej przez niego pracy	A	\bar{x}	54 630	33 947	55 799	36 907
		B	$\bar{x}+s$	63 423	41 662	68 961	45 462
		C	$\bar{x}-s$	45 837	28 531	43 737	29 002
		D	min.	44 784	29 547	43 771	29 082
		E	maks.	65 226	42 834	72 949	48 054
3	Łączne nakłady na wychów konia do 3 lat pomniejszone z tytułu wykonywanej przez niego pracy	A	\bar{x}	45 608	30 083	48 456	32 134
		B	$\bar{x}+s$	55 294	36 378	63 782	42 096
		C	$\bar{x}-s$	35 922	23 786	34 230	22 823
		D	min.	33 103	21 954	33 827	22 625
		E	maks.	55 936	36 886	69 615	45 887

Tabela 2

Struktura procentowa kosztów całkowitych wyprodukowania koni małopolskich i wielkopolskich w gospodarstwach indywidualnych do wieku ukończenia 3 lat

Wyszczególnienie nakładów	I						II					
	A ₁	A ₂	B ₁	B ₂	C ₁	C ₂	A ₁	A ₂	B ₁	B ₂	C ₁	C ₂
Nakłady związane z pozyskaniem źrebaka	20,50	24,56	22,29	25,57	18,03	23,00	22,74	25,66	23,11	26,46	20,36	24,42
Koszt stanówki, amort. klaczy itp.	3,05	3,65	2,63	3,02	3,63	4,63	4,48	5,65	3,65	4,17	5,34	6,38
Koszt utrzymania klaczy (6 m-cy) przed wyźrebien.	9,25	11,09	10,32	11,83	7,80	9,95	9,69	10,33	10,21	11,69	8,14	9,77
Koszt utrzymania klaczy karmiącej saska przez 6 m-cy	8,20	9,82	9,34	10,72	6,60	8,42	8,57	9,68	9,25	10,60	6,88	8,27
Koszt całościowy wyprod. konia 3-let. (war. 1 i 2)	79,50	75,44	77,71	74,43	81,97	77,00	77,26	74,34	76,89	73,54	79,64	75,58
Wychów w 1 roku życia	12,63	15,13	14,18	16,26	10,50	13,39	13,21	14,91	14,03	16,07	10,20	13,18
Wychów w 2 roku życia	32,58	39,02	30,21	34,65	35,85	45,75	31,13	35,13	29,89	34,23	34,86	41,34
Wychów w 3 roku życia	34,29	21,29	33,32	23,52	35,62	17,86	32,92	24,30	38,97	23,24	34,58	21,10
Nakłady związane z pozysk. źrebaka	20,75	23,89	22,26	24,07	20,14	25,72	22,12	25,40	23,35	25,22	21,93	27,87
Koszt stanówki, amort. klaczy itp.	4,01	4,62	3,24	3,51	5,13	6,54	5,67	6,51	4,61	4,97	7,22	9,17
Koszt utrzymania klaczy (6 m-c przed wyźreb.)	6,34	7,30	7,77	8,40	6,21	7,94	6,23	7,15	7,66	8,27	6,09	7,74
Koszty utrzymania klaczy karmiącej saska przez 6 m-cy	10,40	11,97	11,25	12,16	8,80	11,24	10,22	11,74	11,08	11,98	8,62	10,96
Koszt całościowy wyprod. konia 3-let. (war. 1 i 2)	79,25	76,11	77,74	75,93	79,86	76,28	77,88	74,60	76,65	74,78	78,07	72,13
Wychów w 1 roku życia	13,47	15,52	12,22	13,23	15,14	19,89	13,24	15,21	12,05	13,02	14,80	18,81
Wychów w 2 roku życia	32,46	37,38	32,97	35,65	30,93	40,63	31,90	36,64	32,51	35,10	30,24	38,42
Wychów w 3 roku życia	33,32	23,21	32,55	27,07	33,79	15,76	32,74	22,75	32,09	26,66	33,03	14,90

Konie małopolskie

Konie wielkopolskie

nicami między wariantem 1 i 2. Wynika z niej, że około 1/3 kosztów wiąże się z pozyskaniem źrebaka i jego wychowem w 1 roku życia, a pozostałe 2/3 to koszty wychowu w 2 i 3 roku życia. Informacje z tego zakresu trudne są do konfrontacji z badaniami innych autorów ze względu na zróżnicowany sposób kalkulowania poszczególnych nakładów. Z danych nie wyszczególnionych w tabelach, a składających się na omawiane koszty całościowe i ich strukturę, warto przytoczyć, że w okresie wychowu konia małopolskiego czy wielkopolskiego od urodzenia do 3 lat szacunkowo skarmiano: 37,32 q/39,82 paszy treściwej; 64,07 q/51,02 q pasz objętościowych suchych i 45,43 q/63,62 q objętościowych soczystych oraz zużyto średnio 1412/1302 godziny pracy, z czego w I roku — 266/319, w II — 342/510, w III — 605/437.

LITERATURA

1. Grochowski Z., Bachańska R.: Metoda obliczania kosztów jednostkowych, opłacalności i dochodów produkcji. Zag. Ekon. rol., dodatek do nr 5/1974, PWRiL, 1974.
2. Jeleński E.: Zasady analizowania działalności gospodarstwa rolnego. Inst. Ekon. Rol., 1972.
3. Lubowski A.: Wierzgający eksport. Życie gosp. 46, 1973.
4. Manteuffel R.: Rachunkowość rolnicza. t. I i II PWRiL, 1964.
5. Prawocheński R.: Zagadnienie chowu konia roboczego i remontowego w Polsce. Pomorska Drukarnia Rolnicza w Toruniu, 1926.
6. Przybecki T.: Koszt wychowu konia elitarnego od lat trzech na przykładzie SK Mieczownica i SK Posadowo. Maszynopis w Instytucie Hodowli i Technologii Produkcji Zwierzęcej AR w Poznaniu.

*Э. Сасимовски, М. Будзыньски, Б. Елень, М. Капронь,
Б. Шварц, А. Северын, З. Сломка*

СТРУКТУРА ИЗДЕРЖЕК, СВЯЗАННЫХ С ВЫРАЩИВАНИЕМ БЛАГОРОДНЫХ ЛОШАДЕЙ В ПОЛЬШЕ

Резюме

Соответствующие исследования охватывали хозяйства частных коневодов (41 — малопольских лошадей, 42 — велькопольских лошадей), исчисляя общую стоимость производства лошадей всестороннего назначения (от стоимости выращивания жеребенка до 3-летней лошади), а также структуру соответствующих издержек. Средние общие издержки на выращивании малопольской или велькопольской лошади до 3-летнего возраста, не уменьшенные на стоимость выполненной ею работы (вариант 1), составляли соответственно: 54 630 и 55 799 зл., а при уменьшении на стоимость работы (вариант 2) — 45 608 и 48 456 зл., Они значительно превышали цены благородных лошадей в 3-летнем возрасте, пла-

тимые на черном рынке в данном районе. Процентная структура общих издержек показывает, что в варианте 1 стоимость выращивания жеребенка составляла 20,5 и 20,75% общих издержек, в том числе: а) стоимость спаривания кобылы, ее амортизация и т.п. — 3,05 и 4,01%; б) содержание кобылы на 6 месяцев до выжеребки — 9,24 и 6,34%; в) содержание кобылы, кормящей сосуна в течение 6 месяцев — 8,28 и 10,40%. Остальные, связанные с выращиванием издержки составляли: выращивание до 1-ого года жизни — 12,63 и 13,47% до 2-го года — 32,58 и 32,46%, до 3-го года — 34,29 и 33,32% общих издержек. Для варианта 2 структура издержек составляла соответственно: стоимость выращивания жеребенка — 24,36 и 23,89%, в том числе: а) 3,65 и 4,62%; б) 11,09 и 7,30%; в) 9,82 и 11,97%, а выращивания до 1-го года жизни — 15,13 и 15,52%, до 2-го года — 39,02 и 37,38%, до 3-го года — 21,28 и 23,21%.

*E. Sasimowski, M. Budzyński, B. Jeleń, M. Kaproń,
B. Szwarz, A. Seweryn, Z. Słomka*

STRUCTURE OF COSTS CONNECTED WITH REARING NOBLE HORSES IN POLAND

Summary

The respective investigations comprised 83 farms of private horse breeders (41 — with Małopolska horses, 42 — with Wielkopolska horses), while calculating total rearing costs of many-purpose horses (from foal to 3-year horse) and their structure. Mean total costs of rearing Małopolska and Wielkopolska horses to the 3rd year of life, not diminished by value of the work executed by the respective horse (variant 1) amounted accordingly to 54 630 and 55 799 zł, whereas those diminished by the value mentioned (variant 2) — accordingly to 45 608 and 48 456 zł. These costs were much higher than free-market prices of 3-year horses in the region. The parcentual structure of total costs proves that in the variant 1 the foal rearing costs were accordingly 20.50% and 20.75% of total costs, including: а) mating costs of mare, its amortization, etc. — 3.05 and 4.01%, б) maintenance costs for the 6-month period prior to foaling — 9.24 and 6.34%, с) maintenance costs of mare nourishing a suckling for 6 months — 8.28 and 10.40%. The remaining costs of rearing were as follows: rearing to the 1st year of life — 12.63 and 13.47%, to the 2nd year of life — 32.58 and 32.46% of total costs. For the variant 2 the respective costs were: foal rearing costs — 24.56 and 23.89%, including: а) 3.55 and 4.62%, б) 11.04 and 7.30%, с) 9.28 and 11.97%, whereas the rearing costs to the 1st year — 15.13 and 15.52%, to the 2nd year — 39.02 and 37.38%, to the 3rd year — 21.28 and 23.21%.